నడి వేసవి చివరలో పడమటి శాంబరం జోరయింది. ఎక్కడి జీవాలక్కడే ఆవిరి పట్టినట్టు ఉడికిపోతున్నయ్. బెజవాడ కొండలనించే నిప్పుగాలులు లేచి వీస్తున్నట్టుంది. ఏ ఊరు ఎక్కడ చూసినా నీరసంగా నిశ్శబ్దంగా పడిఉంది.

కోటపల్లె ఊరంతా పాటిదిబ్బలమయం. వేసవి రావడంతో ఎక్కడి కక్కడ గజం లోతుదాకా దుమ్ముదుమ్ము అవుతుంది. ఇక ఊరి మధ్య పెద్దబజార్లో నడిచేందుకే ఆస్కారం ఉండదు. పెద్దబజారుని ఆనుకునే తాతలనాటి పాతసత్రం ఒకటి ఉంది. దాంట్లో ఏనాటినించో కాపరం పెట్టి కూచున్న దెయ్యాల్ని, బూజునీ వదిలించి పత్రికలూ పుస్తకాలూ తెప్పించి నలుగురు కుర్రాళ్లు దానికి యోగ్యత కలిగించారు.

వేసవిలో ఎండెక్కేసరికి, బజార్లో ఒక పురుగన్నా కనిపించదు. నలుగురైదుగురు వయసుమళ్ళిన వాళ్లు ఆ సత్రంలో కూచుని పొసుపోక కబుర్లాడుకుంటుంటారు. చదివే నాథులు లేక, పత్రికలు గాలికి అటూ ఇటూ ఎగిరిపడుతున్నాయ్. రేగిన బజారుదుమ్ము ఇళ్ల గోడలనిండా చారలు చారలుగా పేరుకుపోయింది. చాళ్ళేసిన మెట్టపొలమల్లే ఊరంతా దుమ్ముకమ్ముకుని ఉంది. మళ్ళా వానాకాలం వొస్తే కాని...!

చింతాకన్నా కదలకుండా గాలి ఆగిపోయింది. పై బట్టల్ని తీసేసి, సత్రం మనుషులు చెమటల్ని ఆర్పుకుంటూ, ఆయాసపడుతున్నారు. ఒకరిద్దరు పై బట్టల్ని తడిపి కప్పుకున్నారు. రాళ్లు పగిలే ఎండని గురించీ, ఈ కాలంలో విరుచుకుపడే అగ్నిప్రమాదాల్ని గురించీ దిగులు దిగులుగా చెప్పుకుంటున్నారు! పెద్ద పెద్ద సుడిగాలుల రూపంలో దెయ్యాలు వొచ్చేసి ఎలా వేధించేదీ కథలుగా వర్ణిస్తున్నారు.

హఠాత్తుగా 'బఁయ్' మన్న మోత విని సత్రం మనుషులు ఉలికిపడ్డారు. పడమరగా చెరువు వేపునించి పెద్ద బూడిద మేఘం తుఫాన్‌లాగా హోరెట్టుకుంటూ వొస్తోంది! గట్టుమీద ఆరేసిన బట్టలన్నీ పైకెగిరాయ్. రంగురంగుల బట్టలన్నీ గోళాకారంగా తిరిగిపోతున్నాయి. సుడిగాలి రంగులు తీర్చిన పెద్ద గాలిగోపురంలాగా ఉంది! బజారుల్లోని వందలబళ్లకొద్దీ మట్టి మెలికలు మెలికలుగా పైకి లేచి, గాలిగోపురానికి మెట్లు అమర్చినట్లు కనిపిస్తోంది! ఇళ్లమీది తాటాకులూ, చెత్తా చెదారం ఏవో ఆకుల్లాగా తీగల్లాగా గిరగిరా తిరిగిపోతున్నై. ఎవరో పెద్దగా వందల గొంతుకలతో మూలిగినట్లు 'బఁయ్' 'బఁయ్'మని విషాదస్వరం వినిపిస్తోంది! నిజానికి ఇదంతా ఒక రెప్పపాటు కాలంలోనే...

అల్లంత దూరాన దాన్ని చూడగానే సత్రం మనుషులికి గుండెలవిసిపోయాయ్. సరాసరే బజార్న పోతుందికదా అని అనుకున్నారు. అలానే నిశ్చేష్టితులై, దాని వేపే చూస్తూ కూచుండిపోయారు. సుడిగాలి ఒక ధర్మదేవత అని పల్లెటివారి గట్టి నమ్మకం! పాపం, దాని తోవ తప్పించి మరో అంగుళం మేర స్పృశింపదట!! సత్రం మనుషులు దాని ఉచ్ఛ్వస్వరాన్ని, రూపాన్ని దిగులుగా భరిస్తూ కూచున్నారు!

నిమిషమన్నా గడవలేదు, ఇంతలో...

సుడిగాలి సత్రం దాటి వెళ్లలేదు. సత్రం వేపే మళ్లింది! ఇప్పుడు గోపురాకారంలో లేదు. వ్యూహం పన్నిన సైన్యంవలె త్రిముఖంగా సత్రాన్ని చుట్టుముట్టింది! అనుకునీ అనుకోకుండా ఉన్న సమయంలోనే సుడిగాలి విరుచుకుపడడంచేత, సత్రం మనుషులు బేజారెత్తిపోయారు. దుమ్ముదుమారం శరవేగంతో ముగ్గోళ్ళనించి గుండెలికీ మెదడుకీ పట్టేసింది! మంత్రదష్టులైనట్లు, సత్రం మనుషులు మెలికలు తిరిగిపోయారు. ముక్కూ మొగం, బట్టల్తో కప్పుకుని, దుమ్మునించి తప్పించుకుందామని ప్రయత్నించారు. లాభం లేకపోయింది! ఆ గందరగోళానికి కట్టుకున్న బట్టలూడిపోయాయే కాని, మరో ఫలితం కనబడలేదు. సింహాద్రి అప్పన్న గంధం పూతవలె, మనుషులు దుమ్ముతో నిండిపోయారు. పట్టెడు దుమ్ము గొంతులోకి దిగింతర్వాత కాని, నాలిక పనిచేయలేదు. సత్రం మనుషులకి రొప్పూ, రోదన ప్రారంభమయ్యాయి.

అలాంటి భయంకర వేసంగుల్లో ఇలాంటి భీభత్స కాండలు సహజమైపోయాయి. కేవలం దీన్ని గురించే నేను చెప్పాలని కాదు: ఇంత చీదరగొట్టు సుడిగాలిలోనూ, వొంచిన తల ఎత్తకుండా బజారువెంట వెళ్లిపోతూన్న గంగన్నని గురించి నే చెప్ప దలచుకుందీ; మీరు వినవలసిందీను...

అంతటి ఆయాసంలో కూడా సత్రం మనుషులు గంగన్న పోతూన్న వైనం చూసి తెల్లపోయారు. అంతే...

శ్రీ నార్ల చిరంజీవి

2

ఆ ఊరి ఆబాలగోపాలం 'గంగన్న'ని ఎరుగుదురంటే ఆశ్చర్యంలేదు. ఎంత కటిక చీకట్లో ఐనాసరే, గంగన్న బజార్న వెళుతూన్న సంగతి ఇళ్లల్లో ఉన్నవాళ్లుకూడా గుర్తుపట్టేస్తారు. ఇందు క్కారణం: గంగన్న తొడుక్కునే కిర్రుచెప్పులమోత, పొన్నుకర్రపోట్లూ: ఎంత దూరమైనా వినిపిస్తాయి. తిండి తినే ఆ గడియసేపు మినహా, సదా ఆ కోర తలపాగా, కాళ్లకి కిర్రు చెప్పులు, చేతిలో పొన్నుకర్రా ఉండవల

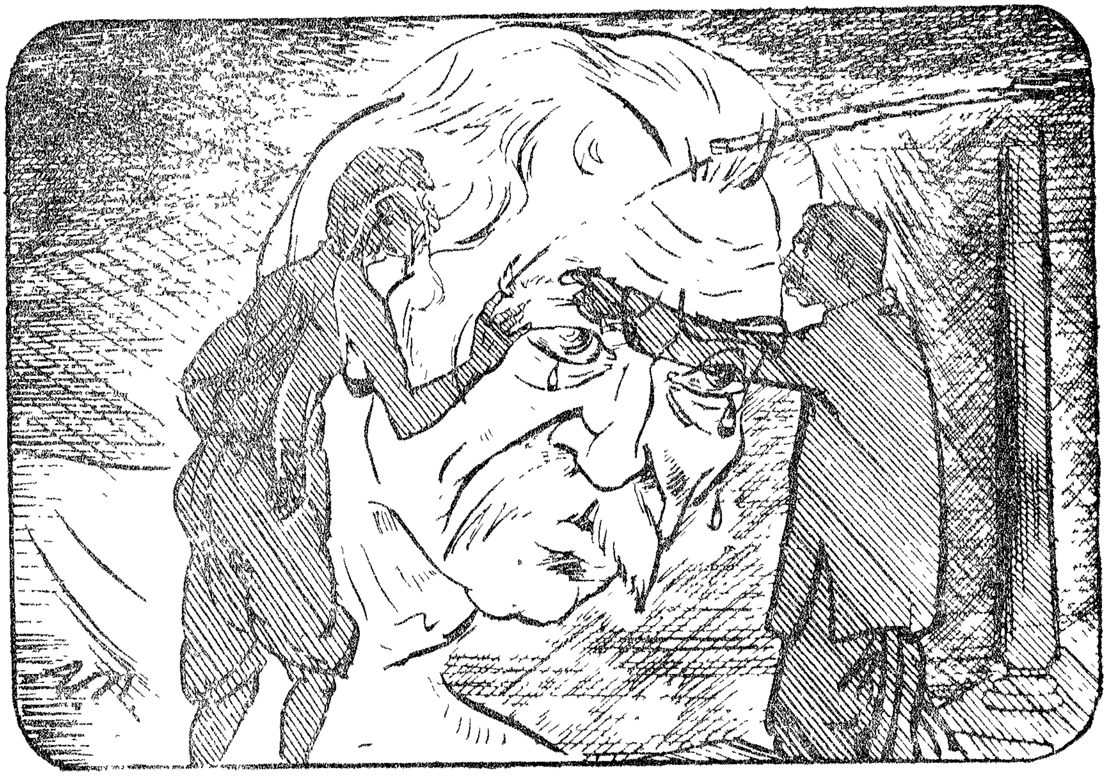

సిందే! అవి లేకుండా ఈ పాతికేళ్లల్లో ఎవరూ అతన్ని చూసిఉండరు!

కాని, ఇవాళ, ఇంత ఎండలో, పైగా ఇంత సుడిగాలి దుమ్ములోంచి కూడా కర్ర లేకుండా, చెప్పుల్లేకుండా బజారున పడి వెళ్లిపోతున్నాడు. తలపాగా లేదు. నిండా ముసుగు కప్పుకున్నాడు. సత్రం మనుషులు గంగన్నని ఎగాదిగా చూశారు. గంగన్నని పోల్చుకునేసరికి అతను సత్రం దాటిపోయాడు. సత్రం మనుషులు పిలిచిన కేక అతనికి వినిపించనే లేదు.

గంగన్న ఇంటికి పోతున్నాడా? కాదే! చెరువువేపుకి వెళుతున్నాడు. దోవలో ఇద్దరు ముగ్గురు ఎదురయ్యారు. వాళ్ళని తప్పుకుని నాలుగడుగులు ముందుకు సాగాకేసరికి గాని వాళ్లు పోల్చుకోలేకపోయారు. పోల్చుకున్నాక "—ఆఁ, ఎవరు? గంగన్న మాఁవా?" అని అన్నారు!

కాని - గంగన్న వెనక్కి తిరిగి చూళ్ళేదు. కాలవ వంతెనమీదుగా పోయి చెరువు కట్టెక్కాడు. చెరువుగట్టుమీద తాతలనాటి మర్రిచెట్టు ఉంది. ఊడలు దిగి వేయి స్తంభాల మంటపంలాగ ఉంటుంది. పొలంనించి ఇళ్ళకు మరలేవాళ్ళకీ, ఇళ్ళనించి పొలాలకు వెళ్ళేవాళ్లకీ అది పెద్ద మజిలీ. అక్కడ కూచున్న వాళ్లందరికీ ఎడంగాపోయి కూచున్నాడు గంగన్న.

"అదేఁవిటి, గంగన్న బాబాయ్! అలా ఉన్నావ్?"

అన్నాడు రామయ్యగారి గోపాళం.

గంగన్న మాటాడలేదు. తలా వొకమాట అడిగారు. ఎవరికీ ఎలాంటి జవాబూ చెప్పనే లేదు. నలుగురూ చిత్రంగా చూశారు. కాసేపయాక ఎవరిదోవన వారు, గంగన్నని గురించే గుసగుసలాడుకుంటూ వెళ్లిపోయారు. పొద్దు పడమటికి దిగింది. ఎవరూ లేరు. గంగన్న ఒకడే కూచున్నాడు.

అడపాతడపా వొచ్చే తొలకరి జల్లుల మధ్య, కాలవలు కొత్త నీరోసుకుని నిండుగా వొచ్చాయి. మొగి పొలాలకీ, దిగువ ఆకుమళ్లకీ నీళ్లు వొదిలారు. మొగి మళ్లు అచ్చాపచ్చాగా తడుస్తున్నై. కొంగలు బారులు తీరి, మునక్కుండా మిగిలిఉన్న గడ్డలమీద కూచుని, నీటిలో తేలే పురుగుల్ని తింటున్నాయి. తెల్లటి ఎండా, నల్లటి భూమీ, తెపకలు కొడుతూన్న నీళ్లూ, కొంగలూ, గాలీ...అన్నీ ఒక విచిత్రమైన వాతావరణాన్ని కల్పించాయ్. గంగన్న ముఖమెత్తి తడుస్తూన్న పొలాలవంక మరీ మరీ చూశాడు. అతని కళ్లు చెమ్మగిలి, కన్నీళ్లు టప్ టప్ మని జారుతున్నాయ్.

పాతికేళ్ళక్రితం:

ఉత్తరాదిన, ఒక మారుమూల పల్లెలో రెండెకరాల భూమీ, భార్యా, వొక కూతురూ, తానూ, ఉన్న కొంపా, అప్పు సప్పులు లేని బ్రతుకూ. అంతా అతనికి గుర్తు వొచ్చింది. దిగులూ దివాలా లేని జీవితంనించి - తానీ 'కోటపల్లె'కి ఎందుకొచ్చానా? అని అనిపిస్తోంది! ఈ భావం ఇంతకు ముందే వొకటీ రెండు సార్లు వొచ్చినా ఎలానో సర్దుకుపోయాడు. కాని, ఇవాళ అతనికా భావం గుండెల్లో సూదులు గుచ్చినట్లు గుర్తుకు వస్తోంది! బస్తీలో పాలమ్ముకునేవారి ఇళ్లల్లో బలవంతాన చచ్చే లేగదూడల బ్రతుకెలాంటిదో - సరిగ్గా తన బ్రతుకూ అలాంటిదేకదా అని తోచింది.

షావుకారు రంగయ్య పాతికేళ్ళక్రితం చచ్చిపోయాడు. విధవరాలు రావమ్మ మగదక్షత లేనిదై, ఉన్న ఆస్తిపాస్తి అల్లరవుతుందనే భయం పట్టుకుని, కాకుల్లాగా చీమల్లాగా ముసురుకున్న రాజబంధువుల్ని మంచిమాటలతో సాగనంపి, నలుగురినోటా అల్లరిపడింది. ఐనా, సరేనని, ఉత్తరాదినున్న 'గంగన్న' విషయం ఎలాగో తెలుసుకుని, మనసుకి నచ్చచెప్పుకుని, పిలిపించింది. మాగాణి ముప్ఫయి యెకరాలూ, మెట్ట ఏడెకరాలూ యావత్తూ గంగన్న అజమాయిషీకి అప్పజెప్పి రావమ్మ 'దొడ్డ ఇల్లాలు' అనీ, 'ఆడదైనా గడుగ్గాయి' అనీ అనిపించుకుంది! తనతో మాటమాత్ర

కర్రా చెప్పులు

మన్నా చెప్పకుండా ఆడది స్వతంత్రించి ఊరుకొని ఊరినించి వొకణ్ణితెచ్చి 'మేనేజరు'ని చేస్తుందా అని, సత్రం మనుషులు రుసరుసలుపోయి మీసాలు సవరించారు. గంగన్న పడుచుసిరి, కర్రా చెప్పుల ఠీవి చూసి 'కోటలో ఘటీవేశాడయ్యా!' అని గుసగుసలాడారు.

ఏదేమైతేనేం, పొలాలూ వాటికితగ్గ నౌకర్లూ చాకర్లూ ఏర్పడ్డారు. జయ్‌మని వ్యవసాయం సాగింది! ఏడాది మళ్ళీ సంక్రాంతి వొచ్చేసరికి పుట్టెడుపండే దిగనాసి పొలం పదిహేన్లు రాలాయి. మునిలీ ముతికల్ని అర్రు కడిగేసి గుంటూరుసీమకి పోయి నాలుగు జతల్ని కొడికలిసిన కోడెగిత్తల్ని తెచ్చాడు గంగన్న. తోటలూ దొడ్లూ కళ్లు తిరిగేలాగ నిండిపోయాయి.

రంగయ్య ఏడూరికి వొచ్చిన రాజ బంధువులు విధవరాలు రావమ్మతో సాహసించి సలహా సంప్రదింపులు సాగించలేక పోయినా, 'ఎవర్నైనా పెంచుకోవలసింది' అని మాత్రం చెప్పారు. వచ్చినవాళ్ళంతా గంగన్నని పలకరించి, రంగయ్య బ్రతికి ఉన్న రోజుల్లో తమ కెలాంటి లావాదేవీలు ఉండేవో చెప్పుకున్నారు.

గంగన్న ఉలకాలేదు, పలకాలేదు:

బంధువులు వెళ్ళేముందు మళ్లా రావమ్మని హెచ్చరించే వెళ్లారు. తలకొరివి పెట్టడానికైనా వొకడు కావాలి కనక, రావమ్మ ఆలోచించి ఆలోచించి, గంగన్నని పిలిచింది:

"మూలపాడులో మావాళ్ళ కుర్రాడు ఉన్నాడు. వాణ్ణి నువ్వోసారి చూసిరావాలి. నీకు నచ్చితే, పెంచుకోవాలని ఉంది. ముందు చూసిరా!" అని అంది రావమ్మ.

గంగన్న మూలపాడు వెళ్ళాడు. ఆ చుట్టాలకొంప మరీ చిన్నది. ఎదురుగా చిన్న చావిడి. కాయకష్టంమీద బ్రతుకుతున్నారు. చూడదలచిన కుర్రాడు రాజయ్య గొడ్లచావిట్లో పేడతీసి ఊడుస్తున్నాడు. పైకెగగట్టిన నీర్కావి పంచె; చిన్న బనీను. పదమూడేళ్ళుంటాయి.

"నాగలి పట్టగలవా?" కుర్రాణ్ణి పలకరించాడు గంగన్న. పనిపాటలు బాగా నేర్చేయగల సత్తా కుర్రాడిలో కనిపించింది గంగన్నకి. మాటా మర్యాదాకూడా తేటగానే తోచాయి. వొళ్ళుదాచుకోకుండా భూమిని నమ్మిన కుర్రాడే కావాలి!

గంగన్న రావమ్మతో చెప్పాడు: "బ్రతికి చెడిన వాళ్ళని ఖరించడం మా చెడ్డ కష్టం. లేని వాళ్ళకి సిరివొస్తే, వొళ్లు మరిచిపోకుండా ఉన్నంతకాలం పిత్రార్జితం పెరుగుతూనే ఉంటుంది. చూస్తే, రాజయ్య కాయకష్టంచేసే మనిషేకాని కబుర్ల పోతుకాదు. భూమిని నమ్మిన బిడ్డకి పుట్టెడు లాభమే కాని, మరో హాటి ఉండదు! ఎటు చూసినా ఠక్కా డొక్కా ఉన్నవాడుగానే కనిపించాడు. ఆ పైన మీ ఇష్టం......"

ఈ విధంగా ఆనాడు తాను చెప్పకుండా, మరోమాట చెప్పి ఉంటే, ఆ రాజయ్య ఈ రాజయ్య అయ్యేవాడేనా? తన బ్రతుకు ఇలా ఊదరపెట్టిన ఎలికలాగా అయ్యేదేనా? తాను చెప్పిన రాజయ్యేనా. గంగన్నకి చెమటలు పోశాయి. సన్నగా రివ్వగాలి సాగింది. తడిసిన పొలాలమీదినించి గాలి వచ్చగా వీస్తోంది! మళ్ళా మనస్సు వెనక్కి వెళ్ళింది...

మూలపాడులో పాడుకొంపలో బ్రతికే రాజయ్య రావమ్మకి దత్తత అయ్యాడు. లంకంత ఇంటికీ, బోలెడు ఆస్తిపాస్తులకీ యజమాని అయ్యాడు. నీర్కావి బట్టలు వొదిలేశాడు.

హఠాత్తుగా లాభించిన ఈ స్థితి, రాజయ్యమనస్సులో ఎలాంటి మార్పుల్ని తెచ్చిందో ఎవరికీ తెలీదు. కాని, 'గంగన్న'ని బాబాయ్ అని పిలవడం, అతని ఆజ్ఞలేనిదే అడుగైనా కదలకపోవడం, ఇంతమట్టుకి అందరికీ తెలుసు!

బియ్యము మరపట్టు పరిశ్రమలో విప్లవము

పదునుపట్టమై, స్వయం సంపూర్ణమై, పొదుపుగను
సమర్థతతోను పనిచేయు

"బ్యాకో"

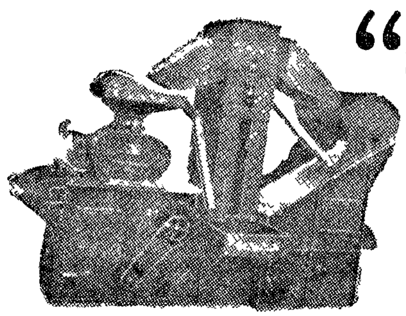

ఆటోమాటిక్
రబ్బర్ రోల్
రైసు మిల్లు

* రబ్బరు రోలు షెల్లరు * చెరుగు యంత్రము * ఎలివేటర్లు
* ధాన్యపు జల్లెడ కలిసియున్న పూర్తి ఉక్కు యంత్రము.
సాటిలేని కుటీర పారిశ్రామిక యంత్రము 8' × 3' × 5½' సైజుది.

చిన్న చిన్న పారిశ్రామికులకు నిజముగ వరప్రసాదము.

5 బి. హెచ్. పి. మాత్రమే కావలెను.

దిగుబడి గంటకు 10 నుండి 15 బస్తాల ధాన్యము.

గింజ ముక్కపోవుట, నూక లగుట బహు తక్కువ.

75 నుంచి 77½% పాలిష్ చెయ్యని బియ్యం ఇస్తుంది.

స్థాపన ఖర్చు లేదు - సులభంగా నడపదగినది.

మధ్యప్రదేశ్, మైసూరు, మద్రాసు ప్రభుత్వములచే పరీక్షింపబడి
సంతృప్తికరముగ మిక్కిలి పొదుపుగ పని చేయునదని
సర్టిఫై చేయబడినది. స్పేరు పార్టులన్నియు రెడీ స్టాకునుండి లభించును.
ఇతర వివరములకు దయచేసి వ్రాయుండి.

జె. కుశాల్‌దాస్ అండ్ కంపెనీ,

పో. బా. నెం. 15. 77-79 నాగ్‌దేవి వీధి.

విజయవాడ (దక్షిణ ఇండియా.) బొంబాయి 3.

రావమ్మ రోజులు గడిచేకొద్దీ తల కొరివికి దిక్కయిన రాజయ్యని మనసారా ఆత్మీయుణ్ణిగా చేసుకోడానికి ప్రయత్నించేది. అంచేత పరాయికొంపలో పుట్టాడనే భావం ఏ సమయంలోనూ మనసులోకి రానీయకుండా ప్రవర్తించేది! గంగన్న చేతిలో పనిపాటలు దిద్దుకుని, ఆరిపోయే వంశదీపాన్ని వెలిగించడంలో రాజయ్య తగినవాడేనని రావమ్మ నమ్మకం! అన్నిటికన్నా గంగన్న మనసిచ్చి చెప్పాడు కదా!

మారుతూన్న కాలం విలువ గంగన్నకి తెలుసు. ఆ తెలివితేటలున్నాయి కనకనే ఆ సంసారాన్ని నెట్టుకురాగలిగాడు. ఇదివరకటిలాగా చేలో, దొడ్లో ఎంత ఉందో, ఎంత లేదో...దిక్కు మొక్కు లేని దిబాణంలాగా ఉండనివ్వలేదు. పాలేళ్ళకి ఇచ్చి పుచ్చుకోవడాల్లో చాలా నిక్కచ్చిగా ఉన్నాడు. దస్తా వేజుల ప్రకారం ప్రతిచేనూ మషాయిదు చేయించాడు. చుట్టూ సర్వేరాళ్లు కొత్తవి పాతించాడు. చేలకు నాలుగు వేపులా గట్లు సరిగా పెట్టించాడు.

"వీడి స్వంత సొమ్మయినట్లు తెగబడి లెక్కలు తీయిస్తున్నాడయ్యా!"

"ఇల్లుగల ఇల్లాలికి లేని దురద ఈయనకెందుకంటా? అయినవాళ్ళం మాదో గజం వాళ్ల భూమిలో ఉంటుంది. వాళ్లదో మూరెడు మా భూమిలో ఉంటుంది. అది మేమూ మేమూ చూసుకుంటాం! మధ్య ఈయన బోడిపెత్తనం ఏమిటి?"

ఆ 'బోడిపెత్తనం'మీద లేచిన గందరగోళం చప్పున తాటాకుమంటల్లే చల్లారిపోయింది! కొందరు మరీ కుళ్లి కుళ్లి బాధపడేవాళ్లుమాత్రం రావమ్మ చెవులదాకా గోడు పెట్టారు.

"పాటివాళ్లం! జబర్దస్తీ ఏం మర్యాద? రంగయ్య బావ బతికినంతకాలం లేని ఈ పేచీలు ఇప్పుడెందుకొచ్చాయి?"

"ఊరుకాని ఊరువాణ్ణి తీసుకొచ్చి పొలంమీద మేనేజర్ని చేశావు. పాటూడు పందిరేస్తే పిచ్చికొచ్చి పడగొట్టిందంట!"

వాళ్లందరికీ రావమ్మ చెప్పిన జవాబు ఆశ్చర్యం కలిగించింది "గంగన్న! పొరపాటు ఎప్పుడూ చెయ్యడు. అతను కాగితాల్లో ఏమి రాసివుందో అదే ప్రకారం గట్లు పెట్టించి ఉంటాడు. న్యాయంగా మాకు రావలసింది తప్ప ఆపైన అంగుళం నేల కూడా మాకక్కరలేదు. ఇక - ఆ అబ్బాయీ, ఈ ఇంట్లో పుట్టిన అబ్బాయీ వేరు కాదు. మంచైనా, చెడ్డయినా గంగన్న అబ్బాయిదే ఆఖరి మాట!"

అంతే, ఆ ఏటి ఊడ్పులు వొచ్చేసరికి ఎవళ్లకివాళ్లు సర్దుకున్నారు. వీళ్లంతా రావమ్మతో చెప్పుకున్న వైనం గంగన్న చెవిని పడకపోలేదు. విని నవ్వుకున్నాడు.

కూలీనాలీకి కుదురు ఏర్పడింది. చేసిన పనికి ఠంచన్గా ముట్టేది. మాట బీరుపోయేదికాదు. 'గంగన్న' పిలిచాడూ అంటే పనికి ముందు దూకేవాళ్లు. అదివరకు ప్రతిఏటా నీళ్ల తీత దగ్గర తగూలే! ఎవరికందినట్లు వాళ్లు గట్లు తెగ్గొట్టుకుపోయి, నీళ్లు వొడిలేవాళ్లు. గంగన్న హయాములో నీళ్లు సక్రమంగా వెళ్లవలసిందే కాని, దారి తప్పి చుక్కయినా జారడానికి వీల్లేదు. పొద్దెక్కేదీ, పొద్దోయేదీ చేలో వొంగిన కూలీనాలీ పని పూర్తికాందే వెళ్ళేవారు కారు.

రాజయ్యకి కాస్త చదువు సంధ్య చెప్పిస్తే బావుంటుందని గంగన్న రావమ్మకి చెప్పాడు. రావమ్మ 'నీ ఇష్టం' అని ఊరుకుంది. కాలాన్నిబట్టి నాలుగు ముక్కలు రాకపోతే నలుగురిలో నగుబాటని గంగన్న ఉద్దేశం. దాంతో ఒక మేష్టరుని కుదిర్చి, పధ్నాలుగేళ్ల రాజయ్యని చదువులో పడేశారు.

ఇలా జరిగిన గాథంతా గంగన్నకిప్పుడు ఒకొక్కటే గుర్తుకు వొస్తోంది! రాత్రింబగళ్లు రక్తం వొడ్చి శ్రమించిన దానికి ఫలితం ఇవాళ ఏం జరిగింది? ఆ మూలపాటి రాజయ్యకి, ఆ రెండు ముక్కలూ చెప్పించాలనే పాడుబుద్ధి తన కెందుకు కలిగింది? ఆ చదువూ, గొడవా లేకుండా ఉంటే, తానెక్కడ పడి ఉండమంటే ఉండి, సరిగానే ఉండేవాడు. కాని ఏం లాభం?

మర్రిచెట్టు కింద కూచున్న గంగన్న బరువుగా నిట్టూర్చాడు. పక్క చెరువులో అలలు మందంగా కదులుతున్నాయ్.

3

చెరువుగట్టు దిగి దక్షిణంవేపు చూశాడు. కాలవకి పక్కగా, అల్లంత దూరాన మూడు గంగరావిచెట్లు కనిపిస్తున్నయ్. ఆ పొలమే, ఆ పొలమే...కళ్ళు చెమ్మగిలాయి గంగన్నకి.

మళ్లా కూచున్నాడు. లేచాడు. పడమటికి చూశాడు. పొద్దుగుంకబోతోంది. కాలవ డొంకలో ఇళ్ళకిమళ్లిన గొడ్లమందలు వస్తున్నాయి. అప్పుడే చల్లబడే లక్షణాలు లేవు. గంగన్నకి దాహం వేసింది. నాలికతో పెదవుల్ని తడుపుకున్నాడు. వొళ్లు కంపరమెత్తుతోంది. చప్పున పెళ్లాం బిడ్డలు గుర్తుకి వచ్చారు. ఒక్కసారి హఠాత్తుగా దక్షిణపువేపు చూశాడు. మూడు గంగరావి చెట్లు నిశ్శబ్దంగా నిలబడినట్లున్నాయ్.

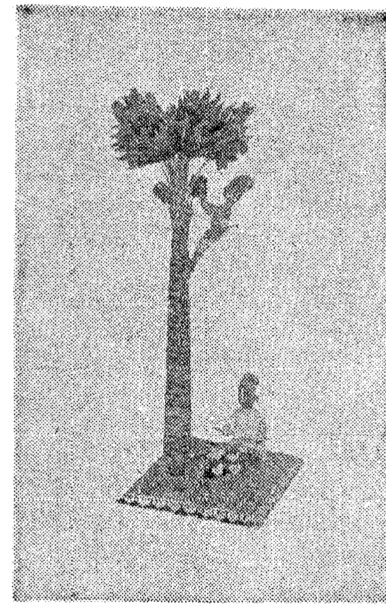

తానూ, తన భార్యా, తన కూతురూ. ఆ పొలంలోనూ మూడు గంగరావిచెట్లు! ఒక్కసారి పైపంచె దులిపి, భుజంమీద వేసుకున్నాడు. డొంకవెంట బయల్దేరాడు. పొలం! పొలం!! అతని మనస్సులో, పరిపడనప్పుడు నూనె పదార్థాలు తింటే ఎలా తేములుతుందో, అలా తేములుతోంది! అదేదో బాధ! ఏదో మోసం, కుట్ర తన్ను నాశనం చేయడానికి ఇన్నాళ్ళనించీ, ఎన్నాళ్ళనుంచో మరి! - జరుగుతోందన్న మాట!

గంగన్న గుండె అగ్గిమీద గుగ్గిలంలాగా అయింది. డొక్క కోసినా అక్షరం ముక్క లేని, రాజయ్య మూలపాట్లో పడపోగేస్తున్న రాజయ్య - పదేళ్ళలో ఎంత ప్రయోజకుడయ్యాడు! ఎంత వ్యవహర్త అయ్యాడు! కొంప నిలువునా దోచేసే కసాయివాడే నయమనిపించాడే! గంగన్న వొంట్లో నెత్తురు తుకతుకమంటోంది. ముఖం జేవురించింది.

నాలుగేళ్ళపాటు రాజయ్య బస్తీలో చదివేసరికి ఎంతో మారిపోయాడు. అతని అభిరుచులు, అభిప్రాయాలు చాలా మారేయి. గంగన్న ఒక జీతగాడు అనే సత్యాన్ని స్పష్టంగా తెలుసుకున్నదా రోజుల్లోనే. రావమ్మలాంటి దిక్కులేని వాళ్ల ముదనష్టపు ఆస్తిని సద్వినియోగం చేయడం అనేది తన జన్మహక్కని రాజయ్య గ్రహించాడు. తన జీవితాన్ని అలా అర్థంచేసుకోవడంలో రాజయ్య ప్రయోజకత్వం సఫలమైనదనే చెప్పాలి. ఊళ్లో ఉన్నన్నాళ్ళూ, తనకు అధికారం ఉందని తెలీనన్నాళ్లూ, రాజయ్య కేవలం

GOVERNMENT OF MADRAS

కేరళ
శాండల్ సబ్బు
(అసలైన చందనపు తైలముతో చేయబడినది)

పరిశుభ్రంగా, తెల్లగా
చలువ చేయుటకు

కేరళసోప్ ఇన్‌స్టిట్యూట్ కాలికట్.
డిపార్టుమెంట్ ఆఫ్ ఇండస్ట్రీస్ & కామర్సు
మద్రాసు, వారి ఒక డివిజను.

Sistas- K S- 29

నారసింహ లేహ్యము

బంగారు చేర్చబడినది. మేహ మున్నింకొక్క, నిస్సత్తువ, శుక్ల నష్టమును హరించి బలమును, కాంతిని, వీర్యవృద్ధిని కలిగించు వరప్రసాదము....

20 రో॥ డబ్బీ రు. 3-4-0 పోస్టేజి 12 అ.
టి. ని. వి. శ్రీకంఠం సెన. "ఆయుర్వేదసమాజం"
చెరికాడి- నెల్లూరు జిల్లా.

స్పెలెర్

బోదజ్వరములను నివారించి బాధ్రులను పోగొట్టును. చాలమంది రోగులు దీనివాడి మంచి ఫలితములనుపొందిరి.

$1\frac{1}{2}$ నెలలకు సరిపడునందు రు. 3/-

కొలేటి ఆంజనేయులు & సన్,
మారుటేరు, ప. గో. జిల్లా.

కర్రా చెప్పులు

ఒక బొమ్మ అనీ; ఇప్పుడు అన్నిటికీ అన్ని విధాల అధికారం సంప్రాప్తించడంతో రాజయ్య ఒక ప్రయోజకుడనీ—తనుమట్టుకు తాను భావించుకున్నాడు.

మ్రొక్కి రెండేళ్లు తప్పాక, రాజయ్యకి చేయవలసిన మహాత్కార్యాలు ఏమీ తోచలేదు. అంతేత తిరిగి "కోటపల్లో" పోయి వ్యవసాయాదులు మానుకుంటే సరి! అనుకుని బయల్దేరాడు.

రాజయ్య బస్తీనించి వచ్చేదాకా, ఇనప్పెట్టి తాళం చెవులు గంగన్న దగ్గరే ఉండేవి. ఊళ్ళో అప్పులు పెట్టవలసి వచ్చినా, పనులు చేయవలసి వచ్చినా అంతా గంగన్న చూసేవాడు. గంగన్నకి సంతకం పెట్టే చదువైనా రాలేదు. కాని, ఎవరితో ఏ పనులు సర్దించుకోవాలో తెలుసు. ఊళ్ళో కరణం గారిచేత ఇంటి లెఖ్ఖా డొక్కా అంతా అణా పైసలతో సహా రాయించేవాడు.

ఇక పొలంలో గిట్టుబాటు లేదానికి వీల్లేదు. రాత్రింబగళ్ళూ గానక లాగా పొలాలన్నీ తిరుగుతూండేవాడు. వచ్చినపంట కాలమానాన్ని బట్టి అమ్మేసి మంచి పల్లైన భూములు కొనేవాడు. ఇలాగ ఆ ఆస్తి అలా అలా పెరిగి ఎనభై ఎకరాలయింది. ఇంతగా ఇదవటానికి గంగన్న కారణం. ఆ సంగతి అందరికీ తెలుసు.

రాజయ్య ఇంటికి రావడం, ఇనప్పెట్టి తాళాలు పుచ్చుకోవడం అంతా సవ్యంగానే జరిగింది. ఇచ్చి పుచ్చుకోవడాలు గంగన్నమాట ద్వారా జరుగుతూన్నా, రాజయ్య అంగీకారం కూడా అవసరం అయింది. ఆ సంగతి గంగన్న గ్రహించాడు. రామమ్మకూడా రాజయ్య స్వయంగా చూసుకోవడమూ మంచిదేనని భావించింది. గంగన్న మీద నమ్మకం లేక కాదు: రాజయ్యకూడా వ్యక్తిత్వం పొందాడు కనక అలా ప్రతీవిషయం పట్టించుకోవడం అవసరమని రామమ్మ భావించింది.

ఏళ్లు గడుస్తున్నాయి.

గంగన్న శరీర పటుత్వం తగ్గిపోతోంది. కుటుంబంలో మార్పులు వచ్చాయి. మూలపాళ్లో రెండెకరాలు అమ్మేశాడు. "కోటపాడు" లోనే స్థిరపడి పోదామనుకున్నాడు. అమ్మగా వచ్చిన డబ్బు పెట్టి పొలం కొందామని ఆశపడ్డాడు. కొనతలచిన పొలం ఎంచుకున్నాడు. కూడా గంగరాజు చెట్టున్న పొలమే అది. చాల కాలంగా బేరం కుదిరింది.

డబ్బు రాజయ్యకి ఇచ్చాడు. గంగరాజు చెట్టున్న పొలం సంగతి చెప్పాడు కూడా. గంగన్న తాలూకు రొఖ్ఖం ఏడు వేలున్నాయి. ఇంకా రెండు వేలు కావలసి ఉంది. ఇన్నాళ్ళు నమ్మి ఉన్నందుకు రాజయ్య ఇవ్వకపోతాడా అని గంగన్న నమ్మకం! అసలు అందరనుకొన్నదేమంటే, ఇన్నాళ్లు ఆ సంసారాన్ని అంటిపెట్టుకున్నందుకు రామమ్మ ఏనాడో దేవరాలో గంగన్నకి రాసి ఇచ్చి ఉంచగలదని అనుకున్నారు. ఔను, నిజమే మరి; 80 ఎకరాలు ఎవరి రెక్కల కష్టం?

గంగన్న పొలం సంగతి చెబితే, రాజయ్య విని ఊరుకున్నాడు. ఆస్తి పెరిగింతర్వాత రాజయ్య స్వభావంలో వచ్చిన మార్పుని, సూక్ష్మంగా పరిశీలించింది. కాలం మారడం సహజమే కాని, మనసు మారడం చిత్రంగానే తోస్తుంది.

గంగన్న భార్య ఎన్నడూ నోరెత్తి దేనికీ అడిగే స్వభావం కాదు. కాని, పొలం అమ్మిన డబ్బు రాజయ్య చేతికి ఇచ్చినప్పుడూ, గంగరాజు చెట్టు పొలం బేరానికి వచ్చినప్పుడూ మొగణ్ణి కొత్తకొక్క అడిగింది:

"కాని ఊళ్ళో కలకాలం కాపరం చేస్తున్నాం. ఆ డబ్బేమిటో, ఆ పొలం ఏమిటో స్వంతంగా చూసుకోండి. బిడ్డగల మన పొలబడది. కడుపు చించుకుంటే కాళ్ళమీద పడుతుంది. బేరం స్థిరపడలా చేసుకుని కొత్త కాగితం ముక్క రాయించుకోకూడదా?"

గంగన్న నవ్వి:

"కాలం మారిందని మనుష్యులు మారుతుంటారటే పిచ్చిదానా! మన డబ్బుకీ, పొలానికీ ఏం భయం లేదులేవే!" అని అన్నాడు.

ఏడాది తిరిగింది.

రాజయ్యకి మనసులో ఏదో ఉంది. గంగన్నకీ మనసులో ఏదో ఉంది. అదేమిటో ఎవరికీ తెలీదు. వాళ్ళల్లో వాళ్ళకైనా తెలుసో అదేది అనుమానమే! అనుమానం ఒక జబ్బు. ఆ జబ్బు అంటుకున్నాక రాచపుండుగా మారుతుంది. ఆ అనుమానం ఏమిటో ఎవరూ వెళ్ళగక్కలేదు. నౌకర్లూ చాకర్లూ అందరూ గుసగుసలు పోతారు. అంతవరకే! రామమ్మ

ఎక్కడో వంటింట్లోనే జీవితాన్ని గడుపుతోంది.

రాజయ్య ఇప్పుడు చిన్న వ్యవహారవేత్త. పంచాయతీబోర్డు ఎన్నికల్లో నిలబడ్డాడు. బస్తీనుంచి ఎవరో మిత్రులు వొస్తుంటారు; పోతుంటారు. రాకపోకల్లో, ఇంటా బయటా వ్యవహారాలు అన్నీ మారిపోయాయి. ఒకప్పుడు గంగన్నకి యజమానికి ఉన్న స్థానం ఉండేది. నేడది శూన్యం.

ఊళ్ళో, చేలో వ్యవహారాలన్నీ ఇంకా గంగన్న చేతిలోకి రాక తప్పడంలేదు. ఎవరు ఏది మాటాడవలసి వొచ్చినా 'మన

15 సంవత్సరములకు లోనైన పిల్లలను మలేరియా అతి తీవ్రముగా సోకును.

మలేరియా మన జాతిని నిరంతరము భయ జ్వాలలతో ముంచి తేల్చుచున్నదను విషయము పై కనిన భయంకర నిరూపణయందే ప్రతిబింబించుచున్నది.

భావికాల ప్రజాసంపదకు మనకు బుద్ధి ఆరోగ్య వికాసములకు పునాదు లేర్పరు పశ్చాపక్త్యపడు యీ వయసులో, మలేరియా రొమ్ముగు పిల్లల, దేహ, బుద్ధిబల తత్వముల కృంగ దీయుచున్నది.

మలేరియా మారినుండి రక్షింప గల అవకాశముల పిల్లల కందివ్వకున్న వారి భవిష్యత్తును, కుటుంబ శోభనే గాక మన దేశ సౌభాగ్యతను కూడ నిర్లక్ష్య పరచినట్లగును.

'పాలుడ్రిన్' తో మీ పిల్లలను రక్షించుకొమ్మని మా హెచ్చరిక. ఆ రక్షను మీరు కూడ పొందవలెనని మిమ్ము కూడ హెచ్చరించుచున్నారము. 'పాలుడ్రిన్'ను పసి పిల్లలు, విందు గర్భిణులు సక్రమముగా నిరపాయముగ సేవించ వచ్చును. మోతాదుల వివరములు క్రింద తెలుప బడియున్నది.

మలేరియా రోగకారణమైన దోమ ఒక కాటుతో మలేరియా క్రిములను మీ రక్తములో ప్రవేశపెట్టును ఎప్పుడును మేటవాలుగా మూగు ఆ దోమను నీవు సులభముగా గుర్తింపగలవు. వీటి అభివృద్ధి కాధారమైన నీటి నిలువలు ఇండ్ల పరిసరాలలో వుంచకుండిన మలేరియా బారినుండి తప్పుకోగలరు. నిదురించునపుడు దోమతెరను వాడుడు దోమలను చంపుటకు 'గమెక్సేన్' క్రిమికీటక సంహారిణిని మీ గృహములయందు చల్లియుంచుడు

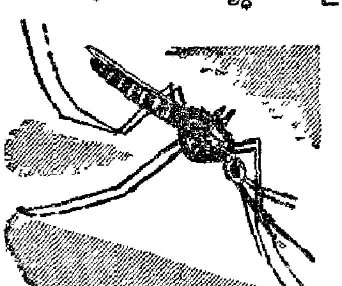

యీ అపాయకర చిహ్నములు గమనింపుడు:

మొదట చలిచే వణికింపును, జ్వరము తగిలి చెమటలు పోయును. దేహమంతట నొప్పులు, తీవుడు పుట్టును. యీ సూచనలను అశ్రద్ధ చేయక తక్షణమే వైద్య సలహా తీసుకొనుము. అప్పుడు నీకు మలేరియా సోకయున్న పాలుడ్రిన్ సేవించిన కొద్ది రోజులలో నయమగు నదియు, ఇకముందు రాకుండుటకు అది ఎట్లు తోడ్పడ గలదో కూడ వైద్యుడు నీకు తెలియ పరచును. స్వచ్ఛమైన 'పాలుడ్రిన్' పుల్లిపార కాగితములలో ఆరోగ్య విధానముగా సీలుచేయబడినవే దొరుకును. మాత్ర ఒకటి ఒకణా మాత్రమే.

'పాలుడ్రిన్'

మలేరియాను తరిమివేయును

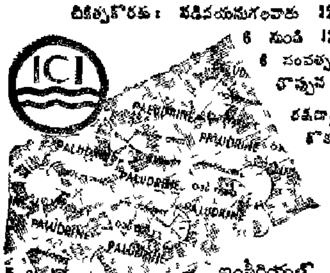

సేవించు విధానము

చికిత్సకొరకు: పెద్దవయసుగలవారు 12 యేండ్లకు మించినవారు ఒక మాత్ర వాడవలెను. 6 నుండి 12 సంవత్సరములలోగల పిల్లలకు అర్ధ మాత్ర 6 సంవత్సరముల వయస్సు మించని పిల్లలకు పావుమాత్ర చొప్పున ప్రతి దినము జ్వరము తగ్గువరకు యివ్వవలెను.

రక్షణార్థం: మోతాదు పై ననుసరించినట్లే కాని వారమున కొకమారి నిర్ణీతమైన దినముననే సేవించుచుండవలెను.

పాలుడ్రిన్'ను భోజనానంతరం సేవించి జలమునైనను, పాలనైనను ధారాళముగా త్రాగవలెననునది జ్ఞాపకముంచుకొనవలెను.

ఇంపీరియల్ కెమికల్ ఇండస్ట్రీస్ (ఇండియా) లిమిటెడ్

ICP 77

కర్రా చెప్పులు

గంగన్నని పిలవండో అని అంటారు. లేదా, మన గంగన్నని కొత్త సంప్రదించి చూడండి అని అంటారు. ఇది రాజయ్య సందేహం గాలం తోడినట్లయింది.

ఈ ఏడు దుక్కులకుముందే, గంగన్న ఈ విషయంనించి తొలగిపోవడం మంచి దని భావించాడు. ఒకరోజున రాజయ్య వద్ద ప్రస్తావన తెచ్చాడు.

"వయసైపోయింది. ఇంకా పొలానికి పోయే ఓపిక తగ్గింది. ఇక ఇంటిపట్టునే ఉంటాను." రాజయ్య గంగన్నమాటలు విన్నాడు. వచ్చే సోమవారం నాడు కూచుందాం అన్నాడు.

అలాంటి సోమవారాలు వాయిదాలు వేసినిమిది గడిచాయి. అలా వాయిదాలు పడడంతో మరో వేపున ఇద్దరిమధ్య అదో రకమైన మబ్బుతెరలు కమ్ముకుంటూనే ఉన్నాయి. వ్యవసాయం పనులు వెలవెల పోతున్నాయి. ఎక్కడా మెరుపుదనం లేదు. రాజయ్యకి లోకవ్యవహారాలతో తీరిక లేదు.

ఇవాళ మధ్యాహ్నం ఏదో వొకటి తేల్చుకుందామని గంగన్న నిర్ణయించుకున్నాడు. అందుకే ఉదయంనించీ ఇంటికి పోకుండా కూచున్నాడు.

"గంగన్నా! నువ్వు పనిమానేస్తానంటే నా అభ్యంతరం ఏమీ లేదు. నీ కివ్వవలసిందేదో కరణంగారు లెఖ్ఖలు రాసి ఉంచారు. ఆ ప్రకారం, లెఖ్ఖ చూసుకుని పట్టుకుని పో!" అన్నాడు యజమాని రాజయ్య.

గంగన్న "మరి, పొలం తాలూకు కాగితాలు...?" అని అడిగాడు. రాజయ్య ఒక్కసారి ఆశ్చర్యాన్ని ప్రకటిస్తూ— "ఏ పొలం?" అన్నాడు.

గంగన్న: "గంగరావి చెట్టు పొలం విషయం"

"అది నా పేరనే రాయించుకున్నాను"

"అదేంటి?" అన్నాడు గంగన్న."

"అం ఏమీ లేదు. ధరలు పడిపోతున్నాయి. అంచేత, అది నీ పేరనే కొంటే— తీరా ధరలు పడిపోతే, నువ్వు చింతిస్తావు. అంచేత ...!" అన్నాడు రాజయ్య. రాజయ్యకి లోకానుభవం చాలా హెచ్చు ఉండాలి.

"అదేంటి రాజయ్యా!"— చిన్నతనంలో పిలిచినట్టు పిలిచి, వెంటనే నాలిక్కరుచుకున్నాడు గంగన్న. రాజయ్య అదో రకంగా చూశాడు గంగన్నని. మాట తప్పాయించుకుని గంగన్న మళ్లీ అన్నాడు.

"అయ్యబాబు, రాజయ్యా! ఆఖరికి ఇదా బాబు? ఆ పొలం నాదని ఎంతో మురిసిపోతున్నాను. అది నా కోసమనే కదా నేను తేరం ఫైసలా చేసింది. కాగితాలూ కదమ్ముతూ అంతా నా పేరనే రాయిస్తున్నారని అనుకున్నాను..."

రాజయ్య సంభాషణ పెంచటానికి ఒప్పుకునేట్టు లేడు.

"దాన్ని గురించి నువ్వు పెనుగులాడినందువల్ల ఏమీ లాభం లేదు. ఉన్నదీ, ఇచ్చిందీ పుచ్చుకోవడం మేలు..." అన్నాడు.

రెండు తాచుపాములు ఒకదాన్నొకటి పగబడితే, ఎక్కువ సమయాన్ని వ్యర్థం చెయ్యవు. అలానే రాజయ్య గంగన్నల మధ్య సంభాషణ ఎక్కువకాలం పట్టలేదు.

గంగన్న ముక్కుగోళ్లు అదురుతున్నాయి. కళ్లు ఎర్రబడుతున్నాయి. ఎక్కడో అభిమానం పొంగి కళ్లల్లోంచి దూకుతోంది.

"ఇవ్వాళ్టినించీ కనిపెట్టుకుని కంటికి రెప్పల్లే చూసినందుకు ఇదా ఫలితం?"

డి భారతలక్ష్మీ బ్యాంకు లిమిటెడ్

(రిజిస్టర్డ్ ఆఫీసు : మచిలీపట్టణం — సెంట్రల్ ఆఫీసు : మద్రాసు)

సేవింగ్సు డిపాజిట్లు : సం॥కు నూటికి రు. 3-8-0 మొదలు రు. 4-0-0 వరకు వడ్డీ రేట్లతో అంగీకరింపబడుచున్నవి.

మూడు సం॥ల క్యాష సర్టిఫికేట్లు :— రు. 100/-లు విలువ గలవి రు. 89/- లకును ; రు. 10/-ల విలువగలవి రు. 9/-లకును జారీ చేయబడుచున్నవి.

రోజువారీ రికరింగు డిపాజిట్లు :— ప్రతిరోజు 0-4-0 తక్కువకాని మొత్తములను మూడు సం॥లు కట్టినవారికి రోజువారీ విలువ మొత్తము అప్పై సం॥కు నూటికి రు. 3-8-0 వడ్డీతో సొమ్ము వాపసు చేయబడును.

నెలసరి రికరింగు డిపాజిట్లు :— ప్రతినెల రు. 1-0-0 చొ॥న 48 నెలలు కట్టినవారికి 48 వ నెలాఖరున రు. 50/-లు యివ్వబడును.

ఉబ్బసము
నుండి విముక్తి పొందుడు
MULTIMIX
మల్టిమిక్స్ యీ దుష్టము, దగ్గును నివారించి, శ్వాసము క్రమపరచును.
THE INDO FRENCH PHARMACEUTICAL CO.
MADRAS.

రాజయ్య మాత్రం చూస్తున్నాడు.

"ఇన్నాళ్ళయినా, చేసినందుకు ఫలితం వచ్చి యుంది. ఎవరూ కుటుంబానందంలో పడి ఉండే పనిలేదు..."

గంగయ్య — "నీ మాటకోసం మా ఇంటి కొక్క మాట అడిగాడు. ఇక్కడే ఉన్నంతకాలం ఒకళ్ళ మాటకి ఆశ పడవక్కర్లేదు..." అని అన్నాడు.

రాజయ్య నవ్వాడు. ఆ నవ్వులో అంత సౌందర్యంగా నవ్వడం చాలా కష్టమైన విషయమే!

"ఇక్కడుండా నక్కడుండా ఎందుకు గంగన్నా! అంత సౌఖ్యం కలవాడివి నీవు రాజలింగమోలో అది తీసుకు నీతోవన పోరాదూ?" అని అన్నాడు.

గంగన్న ఇక అక్కడ నిలబడటం ఇష్టం లేక పోయింది.

"ఇక్కడ మాటకి ఆశపడే నీలాంటివాడి దగ్గర ఉంటున్నా పాపం తగుల్తుంది." అని విసురుగా లేచాడు గంగన్న.

రాజయ్య ముఖం కందిపోయింది.

గంగన్న "ఇదుగో రాజయ్యా, చెబుతున్నాను. రాజలింగం చదువున్నంతసేపు ఇంటికి పంపించు — ఇక నీ తోటాకు గడ్డి తేరకున్నా నాకక్కర్లేదు..." అని విసురుగా వెళ్ళాడు.

గంగన్న వెళ్ళి చెప్పాలు క్రింద మసాన్నాయి. పొన్నకర్ర బరువుగా వేలాడింది.

రాజయ్య పక్కకి తిరిగాడు. ఒక్కసారి కమరచ్చలు తీసి, "ఇక్కడ మాటకి ఆశపడేవాణ్ణని అన్నావు. కానీయి. నా సొమ్ము గడ్డిపరకతో కూడా ముట్టవన్నావ్ కానూ?" అన్నాడు రాజయ్య.

గంగన్న ముందు కదిలింది. చేతిలో ఉన్న కర్రని అరుగుమీదికి విసిరాడు.

"అదుగో, కర్ర! అదీ నీ సొమ్మే! నువ్వే తీసుకో!" అన్నాడు.

రాజయ్య మరోసారి కమరచ్చలు తీసి: "మరి చెప్పులో!..........?" అన్నాడు.

గంగన్న చెప్పుల్ని కూడా వొదిలే శాడు. చాలా బరువుగా పక్కకి తిరిగాడు. మాటా, పలుకూ లేదు.

ఇదీ జరిగిన కథ.

ఇదే మాటిమాటికీ జ్ఞాపకం వొస్తోంది. తలవొంచుకుని పోతున్నాడు జొంక తేపు. కాలిబాట తప్పి తోటచెట్లని గుద్దుకున్నాడు. తలబొప్పి కట్టింది. మళ్ళీ వొచ్చి పడ్డాడు. గంగరావి చెట్టున్న పొలం దగ్గరికి వచ్చాడు. చీకటి పడింది.

ఆ రాత్రి పొలాలు తిరుగుతూవున్న కొలకల పాట వినబడుతూవున్నా రైతులు మనస్తిమితమైన నిద్ర పోలేకపోతున్నారు. అని

"పాకీలో వంగా నాకి!"

ఎక్కడినో ఆ చీకట్లో వరదానికి మూడేళ్ళు వికి రైతులకు భయం వేసింది.

ఆ రాత్రి గంగన్న గంగరావి చెట్టు కొంబమ్మయ్య ఎదురు పొద్దు ప్రకటితం వంటి మొదటి వెలుగు. అతని మనస్సు ఎప్పుడో నశించిపోయింది. గానీ వృద్ధుడైపోయాడు. అతని పోయెను. ఆ పొలం బంగారమే! కాని, ఎక్కడికో, మిగతా వారి నో నష్టం పోయింది. మిగిలిందంతా ఆ పుట్ట లో ఉంది. ఇది తెలిసిపోయాడు. ఎవరో పెద్దమనుషులు ప్రయత్నించారు. అక్కడ కొన్నాళ్ళు ఉండి పోయారు. చివరకు.

తెల్లారి పొలంలో ఒక చెట్టుకింద మనిషి కనిపించాడు. కొంతసేపు అక్కడ నిల్చి చూస్తే ఉన్న గంగన్న పోలికలతో ఉన్నాడు అని చెప్పుకున్నారు.

రాజయ్య పంచాయతీ కోర్టు (ప్రెసిడెంట్ గా ఉన్నా కొన్నాళ్ళకు ఓ)......

ప్రపంచంలోకెల్ల పెద్దగ్రంథం ఏది?

యూరోపు ఖండంలో కూడా పెద్ద పురాణ గ్రంథాలు రచించారు. కాని భారతదేశంలో రచింపబడిన పురాణములు కావ్యములు అన్నింటికంటె పెద్దవి. ఈ విషయం యూరోపియన్లకు తెలిసి యుండలేదు.

(1) మహాభారతము — 2,20,000 పంక్తులు కలది.

(2) రామాయణము — 48,000 పంక్తులు కలది.

(3) హోమరు గ్రీకు దేశంలో రచించిన "ఇలియడ్" 15,693 పంక్తులు కలది.

(4) వర్జిలు రచించిన "ఈనియడ్" (ఇటలీ దేశపు)- 9 868 పంక్తులు కలది.

దీనిబట్టి మనకు ప్రపంచంలోని పెద్ద పురాణ గ్రంథములలోకెల్ల మహాభారతమే మహోత్తమమైనది.